

KOLMINÄYTÖKSINEN KOKO PERHEEN KOTISEUTUOOPPERA

# YKSISARVIDINOT

## SYNOPSIS

Henkilöt ja tapahtumat ovat Anniina Joensalon ohjaamissa työpajoissa 25-26.5.2019 ideoineet liperiläiset koululaiset Hertta Lukkari, Pirkko Lukkari, Maiju Moilanen, Ida Moilanen, Saaga Rajasalo, Emma Rajasalo ja Hertta Vatanen sekä esikoululainen Kerttu Vatanen. Synopsiksen ovat heidän ideoistaan koonneet, kehitelleet ja viimeistelleet Paavo Joensalo ja Anniina Joensalo.

Tapahtuu vuonna 2030 harmaassa ja mustavalkoisessa Liperissä. Elämä on köyhää ja ankeaa.

### ESIINTYJÄT:

- **LILA** Kromin, neuvokas ja auttavainen ala-asteen oppilas, haitaristi, (puhe ja laulu)
- **KREETA** Kromin, o. s. Keltainen, edellisen huolehtivainen äiti, yksinhuoltaja ( sopraano)
- **JÖSSE** Kromin, Lilan kaivospölyyn kuolleen isän isä, asuu sukutilalla, Jöpölässä (basso)
- **PÖSSE** Kromin, edellisen veli, Lilan isosetä, asuu samalla tilalla vuoren päällä (tenori)
- **SINI, ROOSA, VIOLA, OKRA ja SEPIA**, Lilan ystäviä eri luokilta, haitaristeja (puhe ja laulu)
- **YKSISARVIDINOT**, Jössen ja Pössen loihtimia, värejä ruiskuttavia olentoja (räppäreitä )
- **PIDI**, pienin yksisarvidino, josta tulee Lilan kaveri ( räppäri )
- **LIPERILÄISET AIKUISET**, miehiä ja naisia, jotka vielä asuvat Liperissä (sekakuoro)
- **KAMARIORKESTERI**

### TAPAHTUMAPAIKAT:

- Lilan ja hänen äitinsä pienen pesulan tila, jossa pari pesukonetta, tiski ja vanha kassakone, takahuoneessa näkyy sänky ja hella
- Vaatimaton leikkikenttä, jossa jokunen keinu ja leikkimökki, taustalla koulu ja harmaa kylä
- Krominin sukutilan, Jöpölän tupa, jossa nojatuoleja, jalkalamppu ja kirjahylly, jossa salaovi.
- Järven rantakaislikko, jossa lasten piilopaikka.

## ENSIMMÄINEN NÄYTÖS

### 1. Kohtaus: Liperi ja Lila

Alkulaulussa ( *"Laihtunut Liperi"* ) aikuisten kuoro tekee taloissaan harmaita arkiaskareita kertoen, miten Liperin on saastuttanut sinne vuonna 2022 rakennettu krominikkelikaivos. Peltomaat ovat turmeltuneet ja suurin osa asukkaista on muuttanut pois. Nyt, vuonna 2030 aikuisia on jäljellä vain kolmisenkymmentä ja lapsia kymmenkunta. Tyhjiä taloja on paljon ja muutamissa jäljellä olevissa asuu entisiä tehdastyöläisiä ja työttömiä viljelijöitä. On enää vain pieni Pertti Kattaisen kauppa ja kituva Tuula Krominin pesula.

Lila vahtii pesulassa jumptuttavia koneita ja yrittää lukea läksyjä. Alkulaulun aikana Lilan äiti Kreeta tulee ostoksilta pesulaan kantaen surkean pieniä ostoskasseja. He juttelevat ( *"Keittiökeskustelu"* ), että mitenkähän ukki Jösse ja isosetä Pörre pärjäilevät Jöpölässä, kun heistä ei ole kuulunut mitään. Äiti ottaa kassistaan pari kauraleipää ja ehdottaa, että Lila lähtisi katsomaan heitä ja viemään heille leivät ja puhtaat uudet vaatteet, kun hänellä on kiireitä ( *"Hommaluettelo"* ).

Äiti Kreeta kehottaa Lilaa olemaan varovainen, eikä poiketa tieltä kukkia poimimaan, vaikka kuinka mieli tekisi. Lila ottaa leivät ja pyykkit reppuunsa ja lähtee, äiti vilkuttaa. Kulkiessaan hän laulaa laulun ( *"Minun elämäni"* ), jossa kertoo metsän puille ilonaiheistaan, joita on vähän ja vaikeuksistaan, joita on aika paljon. Suurin niistä on isän menettäminen.

Lila tulee koulun leikkikentälle, jossa hänen kaverinsa Sini, Roosa, Viola, Okra ja Sepia kutsuvat häntä leikkimään kanssaan kukin omaa mielileikkiään. Lila kieltäytyy, kun päivä on jo pitkällä ja hänen pitää ehtiä käymään Jöpölässä ennen pimeän tuloa ( *"Leikitään huomenna"* ).

### 2. Kohtaus: Velhoveljekset

Lila saapuu Krominien sukutilan, Jöpölän talon tupaan, jossa partaiset ukkeliveljekset Jösse ja Pörre riitelevät jostain asiasta, jota Lila ei ymmärrä ( *"Sarvekas, eiku Saurus"* ). Lilan astuessa tupaan he lopettavat riitelyn. Lila antaa ukoille kauraleivät ja puhtaat uudet vaatteet. Jösse-ukki kiittää vaatteista ja leivästä, laittaa vaatteensa talteen, on ystävällinen ja pyytää Lilaa istahtamaan hetkeksi ja levähtämään sekä alkaa syödä lukien samalla Kotsaria. Pörre ei koskekaan leipään eikä vaatteisiin, vaan mutisee, murjottaa ja jatkaa jonkun lankun sahausta ( *"Sahausmusiikki"* ). Lila istahtaa hetkeksi, katselee ukkojen kirjahyllyyn ja huomaa oudon ison kirjan, jossa on kirjanmerkki, kiinnostuu, laittaa sen salaa reppuunsa, hyvästelee ja lähtee. Jösse heilauttaa kättä, mutta Pörre ei vastaa.

### 3. Kohtaus: Taivas muuttuu ja yksisarvisdinot tulevat

Lila kipittää takaisin kotia kohti ja kun hän tulee kylään, taivas alkaa muuttaa väriä kromikeltaiseksi. Ukkosen kumu alkaa ja yksisarvisdinot tulevat näkyviin kauempana laulaen rauhallisesti ( *"Me etsimme kotia uutta"* ). Kyläläiset tulevat kodeistaan lapsiensä kanssa katsomaan mitä tapahtuu. Alussa heitä naurattaa nuo omituiset otukset, mutta kun ne lähestyvät ja niiden laulu vain kiihtyy, ihmiset hätäntyvät ja panikoivat. Siitä taas yksisarvisdinot puolestaan vauhkootuvat ja alkavat sotkea kaikkea väreillä, jota ruiskivat sarvistaan. Temmellyksen aikana Lila etsii äitiä, pääsee melkein tämän luokse, mutta joutuu sitten eroon hänestä. Myös Lilan laukku katoaa. Yksisarvisdinot valtaavat näyttämön ja kyläläiset ja lapset hajaantuvat paeten sen eri reunoille. Riehuttuaan aikansa yksisarvisdinot nukahtava yhteen kasaan. Musiikki vaimenee ja pimeys vallitsee.

## TOINEN NÄYTÖS

**4. Kohtaus: Piilo kaislikosta**

Yksisarvisdinot kuorsailevat. Lapset ovat kadottaneet aikuiset ja löytäneet piilon kaislikosta. On muuten pimeää, mutta jollakin on pieni lyhty. Hiljaisessa laulussa ( *"Ketä - mistä - miksi?"* ) lapset kyselevät toisiltaan noiden ihmeellisten otusten olemusta, alkuperää ja syytä näiden saapumiseen. Pienen lapsi itkee äitiään ( *"Univirsi"* ). Kaikki nukahtavat pikkuhiljaa paitsi Lila, joka lähtee liikkeelle lyhdyn kanssa.

**5. Kohtaus: Lilan yöseikkailu**

- Lila etsii laukkuaan ja aikuisia lyhty kädessään. Taustalla kuuluu orkesterin jännittävä hiljainen jousisoitinten näppäily ( *"Yöseikkailumusiikki"* ). Lila ei huomaa nukkuvia yksisarvisdinoja. Hän kompastuu pimeässä laukkuunsa ja kaatuu samalla jonkun päälle, joka osoittautuu hänen itsensä kokoiseksi pieneksi yksisarvisdinoksi. Lila aikoo karata tiehensä, mutta tuo pieni yksisarvisdino tarttuu hänen käteensä, hymyilee ja laittaa sormen suulleen. Lila rauhoittuu, hymyilee hänkin, ottaa laukkunsa ja istahtaa hetkeksi keskustelemaan elekielellä tuon ystävällisen yksisarvisdinon kanssa, jonka rintamuksessa lukee sana Pidi. Lila osoittaa itseään ja sanoo "Lila". Sitten hän lähtee, vilkuttaa Pidille ja jatkaa matkaansa.

Lila löytää aikuiset ja äitinsä pakkautuneina kotinsa pesulatilaa. Tapaamisen ilo on niin suuri, että he eivät malta olla hiljaa vaan puhuttelevat toisiaan. Yksisarvisdinot heräävät näihin ääniin, ärtyvät, kun heidät on herätetty kesken unien ja ryhtyvät taas riehumaan. Ne hyökkäävät Lilan talolle ja alkavat laulaen pommittaa sitä väriruiskuillaan ( *"Ken untamme häiritä uskaltaa!"* ).

Lila pakenee äidin ja muiden aikuisten kanssa kiertotietä kaislikkoon, jossa lapset ilahtuvat ikihyviksi nähdessään vanhempansa vahingoittumattomina. Pienten kuiskutteluiden jälkeen he menevät levottomina nukkumaan ja yksisarvisdinot ovat myös jälleen rauhoittuneet unilleen, kun pesulasta ei löytynyt ketään.

## VÄLIAIKA

## KOLMAS NÄYTÖS

**6. Kohtaus: Taistelu**

Aurinko nousee ruskehtavana pallona krominkeltaiselle taivaalle riitasointuisen alkusoiton aikana ( *"Ruskeaa kromilla"* ). Velhoveljekset Jösse ja Pörre katsovat ällistyneinä kukkulalta talonsa ikkunasta työnsä tulosta: Liperiläisten puhtaat vaatteet pesulasta ovat ympäriinsä levinneenä ja sotkeutuneena väreihin. Jösse ja Pörre alkavat säттіä toisiaan tekemästään kompromissista, sitten käyvät käsikähmään ja lopulta tyrmäävät toisensa ( *"Tyrmäysduetto"* ).

Aikuiset heräävät aamulla kaislikossa ennen lapsia ja huomaavat että Dinot ovat vallanneet heidän kotinsa ja sotkeneet kaiken. He kuiskivat toistensa kanssa päättäen jättää lapset nukkumaan ja ryhtyä sotajalalle yksisarvisdinoja vastaan. He ottavat metsästä puunpätkiä ja kiviä

aseikseen ja hyökkäävät. Lilan äiti ei halua mukaan vaan jää nukkuvien lapsien turvaksi. Käydään taistelu heränneiden yksisarvisdinojen ja aikuisten välillä ( *"Taisteluräppi"* ). Taistelu taukoaa, kun molemmat ryhmät ovat täysin uupuneita. Lapset ovat heränneet ja katsovat näkyä kauhuissaan Lilan äidin kanssa.

## 7. Kohtaus: Velhokirja

Lila muistaa Jössen ja Pörren riidan ja heidän kirjahyllystään nappaamansa velhokirjan. Hän kaivaa sen laukustaan, tutkii sitä äitinsä kanssa muiden lasten kurkkiessa kirjaa piirissä heidän ympärillään. He alkavat ymmärtää mitä on tapahtunut. He alkavat laulaa uudelleen lauluun ( *"Ketä – mistä - miksi?"* ), jonka kysymyksien väliin vastaavat tyrmäyksistään heränneet Jösse ja Pörre talonsa ikkunasta antaen selitykset, että heidän tarkoituksensa oli ilahduttaa harmaata Liperiä loihtimalla sinne väriä antavia olentoja. Heidän taikakirjastaan löytyi nimittäin vaihtoehtoiset taidat yksisarvisten ja dinosaurusten luomiseen, mutta koska he eivät päässeet sopimukseen siitä, kumpia taitaen, heille syntyi riita ja lopulta he päättivät luoda nämä omituiset yhdistelmäahmot.

Päätetään, että Lilan äiti lähtee hakemaan veljeksiä, jotta taidat saataisiin perutuksi ja tilanne saataisiin hallintaan. Lila jää toisten lasten luo. He huomaavat, että aikuiset ovat ottaneet yhden pienen yksisarvisdinon panttivangiksi, kahlinneet sen puuhun ja katkaisseet siltä sarven, jolloin se on muuttunut ihan harmaaksi. Sehän on Pidi, tunnistaa Lila panttivangin. Pidi itkee ja laulaa laulun ( *"Olen Pidi parka"* ), joka kertoo ikävästä, kodittomuudesta ja sarven katkeamisen tuskasta. Lapset ovat epätoivoisia ja Pidin vanginneet aikuisetkin alkavat tajuta tehneensä väärin. Yksisarvisdinot piirittävät uhkaavina aikuiset ja Pidin ja ovat sarvet ojossa käymässä kostohyökkäykseen vapauttaakseen heimonsa jäsenen ( *"Suloinen on kosto"* ).

## NELJÄS NÄYTÖS

## 8. Kohtaus: Selvitys

Juuri kun uusi rähinä on alkamaisillaan, äiti saapuu Jössen ja Pörren kanssa paikalle. Veljekset pyytävät Lilalta takaisin kirjansa ja löytävät sieltä taian, jolla rauhoittavat taistelun osapuolet lempeiksi, kertovat riidastaan ja siitä, miten halusivat vain Liperiin väriä sekä ilmaisevat katumustaan laululla ( *"Rauha - Riita - Anteeksi pyyntö"* ). Laulun lopuksi he tutkivat vielä lisää taikakirjaansa loihtien Pidin sarven ehjäksi ja hänen harmaan värinsä alkuperäisiksi, kehon vihreäksi ja pään sarvineen valkoisiksi.

Lila löytää omat sotketut värikkäät vaatteensa ja pukee ne päälleen sekä toteaa teemalaulussaan ( *"Värien voima"* ) niiden olevan mahtava tekijä koko universumissa. Laulun loputtua Lila esittelee Pidin äidilleen ja saa tämän hyväksynnän. Kaikki muutkin laittavat uudet hienot, värikkäät vaatteet päälleen ja laulavat yhdessä loppulaulun ( *"Kaikille on tilaa"* ) jossa kerrotaan, miten värit ja erilaisuus ovat hyvästä, miten koteja riittää sekä entisille että uusille asukkaille, miten yksisarvisdinot ilostuttivat koko Liperin väreillään, miten Liperi nousi sen myötä uuteen kukoistukseensa ja miten kaikki siellä elävät onnellisena elämänsä loppuun asti!

\*\*\*\*\*